

22.81x33.75	1/2	עמוד 20	זמן קיבוץ	05/2022	81628888-9
ה.ל.ל - האגודה ליוצאים לשאלה - עמות - 40610					

יחד כל הדרך

קהילה

משה רענן (פריש) מחצרים יזם את "בית בקיבוץ", בשיתוף עמותת הלל, במטרה לסייע ליוצאים בשאלה להתחיל חיים חדשים עמ' 20

צילום: משה רענן (פריש)

ההיערכות בחצרים לקליטת הצעירים היוצאים בשאלה

אין שאלה, נותנים תשובה

משה רענן (פריש)

מחצרים יזם

את הפרויקט

"בית בקיבוץ" במסגרתו

ייתן הקיבוץ מעטפת

תומכת לצעירים יוצאים

בשאלה, בעזרת עמותת

"הלל". זה לא אומר

שהם באו לנופש

בת ארז יוגב

שהחליטו לקום ולצאת מביתם ומהקהילה אליה השתייכו הם עצומים, ולא דומים לשום דבר אחר שהכרנו. רובם מתחילים את תהליך היציאה בשאלה בגיל העשרה, ועוזבים כבר לפני גיל 18 את הבית. הם אינם מכירים את השפה, התרבות, המיומנויות הבסיסיות, ומסתובבים תלושים ומדחפים באוויר. ההשלכות של זה דרמטיות ולעיתים גובות חיי אדם. לפיכך חשבתי שהפרויקט שלנו יכול לסייע להם באופן משמעותי, להתבסס ולהשתלב בחברה החילונית".

דברים אלה, הנשמעים מפיו של משה, הם הקרקע הפורייה עליה נבנה פרויקט "בית בקיבוץ", מודל מגורים ייחודי שנועד עבור יוצאים בשאלה, תוך שילובם בחיי הקהילה, התרבות, ההשכלה והעבודה. הרעיון לפרויקט עלה מטעמו של משה במסגרת המיזמים החברתיים שקיבוץ חצרים לקח על עצמו כחלק ממעורבות חברתית נוספת. משה הציע לשתף פעולה עם עמותת "הלל" - יוצאים בשאלה, וליצור מעטפת תומכת לצעירים שהחלו דרך עצמאית בחברה החילונית. המיזם, שכלל הקצאת יחידות דיור ותרומה כספית, לצד שילוב הצעירים במעגלי החיים הקיבוציים בזמן שהותם בחצרים, זכה לתמיכה גורפת באספת חברי הקיבוץ, ויצא לדרך.

עמותת "הלל" פועלת ברחבי הארץ, במטרה לסייע לצעירים שיצאו בשאלה בהתמודדות עם המעבר לעולם החילוני, ששונה באופן קיצוני מכל מה שהכירו עד כה. מבחינה רשמית מטפלת העמותה

רק בכני 18 ומעלה, למרות שתהליך היציאה בשאלה נעשה כבר בגיל העשרה. גיל הצעירים שמגיעים ל"הלל" נע בין 20 ל-30 אם כי ידיעותיהם על העולם ה"חיצוני" מעטות כל כך, עד שהתפקוד המעשי שלהם מתאים לגילים נמוכים יותר.

"מגיעים אלינו בחורים עם יכולות קוגניטיביות מעולות, שיכולים לפענח סוגיות מורכבות בגמרא, אך חסרים כישורי חיים בסיסיים, כך שהם אינם יודעים איך מחליפים נורה, איך מנקים כוס שנשברה בכיור או איך מציעים את המיטה", מספרת אתי אליהו מקריית ענבים, עוברת סוציאלית המנהלת את מערך הדיור בעמותת הלל: "גם את הנשים שיוצאות בשאלה יש להכשיר לעצמאות, מכיוון שגם אם הן יודעות לתפעל את עבודות הבית, הן עדיין לא בהכרח ערכו קניות, לא נחשפו לכל סוגי הירקות והפירות, ובוודאי שלא פרנסו את עצמן".

הצעירים שנפלטים מהישיבה או ממשפחתם מגיעים ל"הלל" חסרי כל במלוא מובן המילה, לגופם הבגדים המסורתיים של הקהילה שבה גדלו ומעט מאוד חפצים. העמותה, הפועלת בשיתוף רציף עם משרד הרווחה, מקבלת את הצעירים ל"קלט חרום", מקלט המספק תנאים בסיסיים למשך ארבעה חודשים שם הם מקבלים כלים ראשוניים להשתלבות בעולם החדש ובבניית חיים עצמאיים. "זו תקופה קצרה אך מאוד אינטנסיבית" מסבירה אתי, "הצוות שלנו מלמד אותם דברים בסיסיים - מניקוון הבית ועריכת בישולים ועד

הכנה לראיון עבודה. הכוונה היא להעמיד אותם על הרגליים' תוך כמה חודשים".

בהמשך, עוברים הצעירים ל"דירת מעבר", ליווי שנמשך כשנה, שם הם נדרשים לקדם את עצמם וללמוד לבגרויות או לפסיכומטרי, ובמקביל להתמיד במקום עבודה. בדירה עוברת במשרה מלאה מדריכה מלווה, שמתווכת את המציאות החדשה ומסייעת בצמצום הפערים בכל נושא: לימודים, פרנסה, מינויות, זוגיות, סיטואציות חברתיות וניהול משק בית.

"אנו חושפים בפניהם עולמות שלא הכירו קודם לכן, ועורכים להם טיולים ברחבי הארץ, יוצאים אתם למוזיאונים ולתיאטרון ומסתובבים עמם בשווקים וברחובות הערים. רובם כלל לא יצאו את גבול הרחוב בו נולדו במשך כל חייהם".

יונה מנבר מקיבוץ צובה, מתנדבת בסניף "הלל" בירושלים כבר שמונה שנים. "המוטו העיקרי שלי הוא לסייע למי שאין לו חופש מחשבה או בחירה", היא מצהירה. יונה מלווה כרגע חמישה יוצאים בשאלה, שלכל אחד מהם סיפור מיוחד בפני עצמו. "נחשף בפניי עולם שלם שלא הכרתי, ופערי היגינה אישית. הגברים, שנהגו להתרחץ במקווה, לא תמיד יודעים איך להשתמש בסבון, ובאחד המקרים נפגשתי עם בחורה שמחמת הצניעות חינכו אותה להתקלח עם כל בגדיה, רק אצלינו היא למדה להתארגן לקראת המקלחת. יש להבין שהם

גוזלים שבקעו מהקן", כך מנכה משה רענן (פריש) מחצרים את חבורת היוצאים בשאלה שעתידה לחיות בקיבוץ בשנה הקרובה במסגרת פרויקט "בית בקיבוץ". "באופן אישי אין לי נגיעה ישירה לנושא היציאה בשאלה, אבל החברה הללו נוגעים לליבי ומבחינתי זו חובה אזרחית לסייע להם. הקשיים שהצעירים האלה חווים ברגע

26.13x27.94	2/2	עמוד 21	זמן קיבוץ	05/2022	81628889-0
ה.ל.ל. - האגודה ליוצאים לשאלה - עמותת - 40610					

לא יצאו אף פעם מהחצר החסידית שלהם, והמעבר ממאה שערים לרחוב יפו בירושלים דומה לנחיתה במדינה אחרת. המהפך הדרמטי מוביל לטלטלות קשות, עד כדי התאבדות. מה גם, שמעבר לכך, רבים מהם חוו התעללות מינית או אלימות במשפחה, ונפשם פגועה וזקוקה בכל מקרה לתמיכה ולשיקום. מתוקף אלו אנו עושים את המיטב כדי לחזק אותם בצעד הנועז שעשו, ובהמשך לסייע לכל אחד על פי צרכיו.

המתנדבים ב"הלל" עוברים הכשרה של כמה חודשים כדי לבצע את תפקידם באופן מיטבי.

עם זאת הצעירים עדיין מתקשים לתת אמוץ בסיסי בצוות המסייע, מיומן ככל שיהיה. "כשצעיר נזרק מביתו על ידי המבוגרים הכי משמעותיים בחייו אין פלא שלוקח לו זמן רב לסמוך עלינו ולהאמין לטוהר כוונותינו, במיוחד כשכבית לימדו אותם שהחילוניות משמעה פריצות ושקר".

יונה, כמתנדבים נוספים, משתדלת ללוות את הצעירים בשלבים משמעותיים בכניסתם לעולם החילוני. היא עוזרת בהשלמת בגרות, מציגה באור חיובי את השירות הצבאי כגשר להיכרות עם החברה הישראלית, בהיעדר נוכחות הורית גם מלווה ללשכת הגיוס, ואף מעמיקה את ידיעותיהם באירועים היסטוריים ובמלחמות ישראל.

"אני נוהגת להזמין אותם לטקס יום הזיכרון לחללי צה"ל בקיבוץ. בהזדמנות זו הם זוכים להיחשף למסגרת הקיבוצית, ולומדים מושגים בסיסיים כמו 'ציונות', 'שכול' ו'דגל ישראל'.

יש להם רקע מאוד מצומצם לגבי ההיסטוריה של עם ישראל בעת החדשה, והתמצאות אפסית כמעט בגיאוגרפיה. כחלק מתפקידי בוועדת התרבות של 'הלל', אני יוצאת אתם לטיולים, וזוכה להכיר להם את יופייה של ארצנו".

יונה מספרת בסיפוק גם על הצעירים שכבר עברו את התהליך, ובעזרת העמותה השתלבו באקדמיה, רכשו מקצוע, מתפרנסים מהייתק, הוראה או עריכת דין, והם בעצמם מסייעים ל"חדשים" בעמותה. עם חלקם נשמר הקשר שנים ארוכות.

"אני שמחה להיות בצד הנותן" מסכמת יונה, "ומקווה שנוכל

לסייע ליוצאים בשאלה לחשוב באופן חופשי, תוך ביקורת עצמית מודעת, ושיצליחו לקבל החלטות שמיטיבות אתם".

להפוך לאזרחים מועילים

בחצרים, כאמור, הבינו את גודל הצורך, וצוות של חמישה אנשים, בהובלת משה רענן (פריש), פועל במרץ לקידום הפרויקט. כל אחד מהם אחראי על תחום מסוים שיכול לסייע לצעירים וביחד הם עתידים לדאוג למעטפת לימודית, ממקצועות הליכה ועד להנדסאות בניין, למציאת עבודה בבאר שבע והאזור, תאום משפחות מלוות מהקיבוץ, הנגשת אורח החיים הקיבוצי ובקיצור, כל מה שיאפשר להם להיות אזרחים מועילים בחברה הישראלית. צוות של עובדים סוציאליים ופסיכולוגים ילווה אותם בתהליך, ויתווך את האתגרים שיעלו לאורך הדרך. כבר לפני כשנתיים החלו בחצרים להכין חדרים לטובת העניין אבל אז פרצה הקורונה, והחדרים שיועדו למיזם, ניתנו זמנית לבני קיבוץ שחזרו באותה התקופה לחצרים. "לא התייאשנו, ושמרנו את הנושא על אש קטנה כדי שהפרויקט לא יישכח. כשהמגפה נרגעה סודרו החדרים לטובת קליטת הצעירים, שעתידיהם להיכנס אליהם אחרי פסח", מסביר רענן מעט מהתהליך המתמשך.

ב"הלל" סייעו, בין השאר, באיתור הצעירים שמתאימים לפרויקט ייחודי שכזה. לאחר שהצוות מחצרים התרשם ממסגרות הדיור של העמותה בירושלים, נערך תהליך פרסומי ולאחריו מוינו הפונים. אלו שעברו את השלב

הראשוני הגיעו לביקור היכרות בחצרים. "ישבנו כמועדון באופן אינטימי עם כל אחד, שוחחנו, ובהמשך הראנו להם את החדרים. הכוונה ליצור תיאום ציפיות ברור ולא לייצר אשליה של פנטזיות לא ברורות. מעבר לכך, באופן בסיסי, נערך חוזה מובנה בין הצעירים לבין עמותת 'הלל'. כמו כן הוגדרו סממים ואלכוהול נשארים מחוץ לתחום, ומי שלא יעמוד בזה, יאלץ לעזוב. הצעירים עברו מיונים קשוחים, ומי שהתקבל לפרויקט מודע לתנאים ומשדר רצון עז להצלחה. בנוסף, הם מחויבים ללימודים בתחומים שונים ולהתמיד בעבודה מסודרת. למרות שמגוריהם יהיו בחצרים, לא נכוון אותם בהכרח לעבוד בענפי הקיבוץ, כי יש חשיבות לכך שהם יחוו את הדופק האמיתי של החיים בעיר ולא יחוו כבועה. אנחנו לא רוצים לעטוף אותם בצמר גפן", מבהיר משה. הפרויקט מתחיל את צעדיו הראשונים ממש בימים אלה. בקיבוץ ממתנינים לצעירים בזרועות פתוחות, אך טרם חוו את הפעילות עצמה ועדיין לא התמודדו עם האתגרים שמזמן המיזם. "אנו מודעים לכך שייגיעו אלינו אנשים עם סיפור חיים סבוך ומורכב. הטלטלות העזות שעברו הצעירים עד הגיעם אלינו, לא יקלו עליהם לעשות את המעבר מהחברה החרדית לזו הקיבוצית. בעמותה הכינו אותנו להתקלות עם מקרים קשים ועם משברים שבוודאי יצופו ויעלו. הצוות המקצועי ב'הלל' נמצא אתנו בקשר רציף, וביכולתנו לקרוא לעזרתם בכל רגע נתון". נכון לעכשיו מתכוננים בחצרים

לקלוט את חברות הצעירים הראשונה, המונה 6-8 גברים ונשים, למשך שנה אחת. אם המאמץ יישא פרי יוכלו להיערך לקראת קבוצה נוספת. "כספי העמותה אינם רבים", מסביר משה את מסגרת הזמן הקצובה. "נכון שטיפול ממושך יותר יכול להיות יעיל יותר, אבל אז נגיע לפחות אנשים שזקוקים לסיוע כזה. נזכיר שגם העזרה הראשונית של 'בית ראשון במולדת' הוגדרה בזמנו כשנה, שנועדה לתת לעולים החדשים כלים בסיסיים להשתלבות בעולם החדש. אני מקווה שהרעיון יצליח גם כאן, ונוכל להרחיב אותו מחצרים לכל התנועה הקיבוצית".

מתחילים מנקודת אפס

יהודה, בחור בן 21, יצא לפני שנה מהעולם החרדי, ולאחר תקופת שהות קצרה במקלט החירום של "הלל" נחשף ל"פרויקט חצרים". המעטפת שמציעים ב"בית בקיבוץ", מתקבלת בעיניו כעוגן בטוח, בו הוא יכול להיעזר כמקפצה איתנה לחיים עצמאיים. "הביקור בחצרים תאם את ציפיותיי", הוא מספר. "בילדותי גדלתי בערה, כך שהחיים בדרום מוכרים לי מאוד. כיום אני לא בקשר עם משפחתי, ואני מקווה למצוא בחצרים פינה חמה ורגועה. לצערך, אין במדינה שלנו מספיק הבנה לקשיים הרבים אתם מתמודדים הצעירים שיוצאים מהעולם החרדי. אנחנו צריכים להתחיל את החיים שלנו מנקודת האפס, מצב שמוביל פעמים רבות לחוסר כל, עד כדי שינה במכונית, במחסנים או ברחובות. תחושת הכבדות, לצד הביקורת שמופנית

אנשי צוות "בית בקיבוץ". מימין: אתי אליהו, עובדת סוציאלית המנהלת את מערך הדיור בעמותת הלל, אלי ליבה, אתי קוזלובסקי ואביטל לדר גונן (צילום: משה רענן (פריש))

כלפי היוצאים, גורמות לקשיים נפשיים ולחוסר יציבות. מתוך כך אני מברך על הפרויקט בחצרים, שנותן סיוע מקיף לאנשים כמוני. איני מתכחש לתהליך ההשתלבות הארוך שמצפה לנו. אני מודע לכך שאנחנו באים מקהילה סגורה, ונצטרך ממש ללמוד 'שפה חדשה'. עם זאת, עשיתי הרבה מעברים חדים ומשמעותיים בחיים שלי, חלקם ללא תמיכה כלל, ואני סומך על עצמי ועל הכוחות שלי. פרויקט כמו 'בית בקיבוץ' בהחלט מהווה עבורי השראה, ואני מקווה שלאחר שאתייזב ואתבסס אוכל לסייע בעצמי לצעירים שיוצאים בשאלה".

אתי אליהו מביעה את תודתה והערכתה להתארגנות והמסירות של אנשי חצרים:

"פגשתי בקיבוץ אנשים נהדרים, מלאי תחושת שליחות שמטפלים בנושא באופן ענייני ללא התנשאות או פטרונות. הם השקיעו מחשבה וציוד בכל תחום, והשיגו לרשות הצעירים שטיחים, מיטות חדשות, אופניים להתניידות בקיבוץ, וכמובן - כל המעטפת המלאה שקהילה חזקה יכולה להציע. החבר'ה עצמם באים מחיי קהילה אינטנסיביים ולכן שילוב בקהילה מיטיבה חשוב עבורם מאוד". אתי מבהירה כי הצעירים שיגורו בחצרים חויבו למגף את העזרה הרחבה הזו על מנת לצמוח ולהתקדם. "בחרנו באנשים שנמצאים כבר זמן מה בתהליך היציאה בשאלה. ברקנו את התאמתם מבחינה נפשית, ושיש להם מוטיבציה גבוהה להצלחה. ברור לכולם שעליהם לפעול ולהוכיח את עצמם, ולא לנצל את התנאים הנפלאים בקיבוץ לנופש מתמשך. אנו משדרים שהשקט הכלכלי, החברתי והנפשי בחצרים הוא רק מקפצה איכותית לעתיד, ובתמורה הם נדרשים להיעזר בה כדי להגשים את החלומות שלהם ולהשתלב בעולם החילוני. אני מאוד מקווה שבעוד כמה שנים מישהו מהצעירים הללו יגיד: 'בזכות פרויקט חצרים עשיתי תואר', 'בזכות 'בית בקיבוץ' השתלבתי בעבודה נחשקת'. הלוואי וחצרים יהיה הקיבוץ הראשון שיוכיל אחריו עוד קיבוצים, שישתתפו בשילוב יוצאים בשאלה בתנועה הקיבוצית".